

**«ԻՆՉՊԵ՞Ս ԵՔ (ԵՍ)». ՈՐՊԻՍՈՒ ԹՅԱՆ ՄԱՍԻՆ ԻՌՍՈՂԱԿԱՆ
ԱԿՏԸ ՄԻՋՄՇԱԿՈՒ ԹԱՅԻՆ ՀԱՂՈՐԴԱԿՑՄԱՆ
ՀԱՄԱՏԵՔՍՏՈՒՄ**

Բանասիր. գիտ. դոկտոր Լ. Գ. ԲՐՈՒՏՅԱՆ

Արդի փուլի լեզվի մասին գիտությունը՝ մարդակենտրոն լեզվաբանությունը, հնարավորություն է տալիս նոր լույսի ներքո լուսաբանել և ավելի խորությամբ ուսումնասիրել կարծես թե արդեն ակնհայտ և վաղուց ուսումնասիրված փաստերն ու երևույթները: Այսօր տարաբնույթ շփումների բուռն ընդլայնումն ու ակտիվացումը ամենատարբեր մշակույթների ներկայացուցիչների միջև հանգեցրել է հետաքրքրության կտրուկ աճի ընդհանրապես հաղորդակցման և, մասնավորապես, միջմշակութային հաղորդակցման նկատմամբ: Վերոնշյալի լույսի ներքո ուրվագծվում է արդյունավետ միջանձնային և միջմշակութային հաղորդակցման տարբեր կողմերը հետազոտելու *հրատապությունը* և *կարևորությունը*, խոսողական տարաբնույթ ակտերի հաղորդակցային գործաբանական կողմերը առավել խորությամբ վերհանելու, ինչպես նաև նոր լույսի ներքո խոսքային վարվելակարգի տարբեր ձևերի ուսումնասիրության հրամայականը:

Հոդվածի *նպատակն* է վերլուծել խոսքային վարվելակարգի մի մասնավոր ձև՝ որպիսության մասին խոսողական ակտը, այն է «Ինչպե՞ս եք (ես)» հարցը, դրա գործածությունը և մշակութային տարբերություններով ու գործաբանական գործոններով պայմանավորված մեկնաբանություններն ու պատասխանները: Սույն խոսողական ակտի քննությունը հաղորդակցային լեզվաբանության, գործաբանական լեզվաբանության, լեզվամշակութաբանության, վերջապես՝ միջմշակութային հաղորդակցման տեսության հայեցակետերից վերհանում է, ի թիվս նմանությունների, զգալի տարբերություններ, որոնց գիտակցումը կարող է նպաստել միջմշակութային թերընկալումներն ու բախումները նվազագույնի հասցնելուն:

Խոսքային վարվելակարգի հայտնի մասնագետ Ն.Ի. Ֆորմանովսկայան, ով հաղորդակցման կարծրատիպային բանաձևերը համարում է յուրաքանչյուր մարդուն այդքան անհրաժեշտ «սոցիալական շոյանքներ», գրում է. «Մենք ամեն օր և բազմիցս օգտագործում ենք խոսքային վարվելակարգի արտահայտություններ. դիմում

ենք մարդկանց, ողջունում ենք նրանց, հրաժեշտ ենք տալիս, շնորհակալություն հայտնում, ներողություն ենք խնդրում, շնորհավորում ենք տոնի առթիվ, հաջողություններ մաղթում և այլն, և այլն: Մենք կարեկցում և ցավակցում ենք, հավանություն ենք տալիս և հաճոյախոսում, ինչ-որ բան ենք խորհուրդ տալիս, ինչ-որ մեկին հրավիրում, մի բանի մասին խնդրում և այդ ամենն այնպես ենք անում, որ հաշվի են առնվում շփման պաշտոնական կամ ոչ պաշտոնական միջավայրը, ինչպես նաև մեր սեփական դերակատարությունը՝ զրուցակցի դերի վերաբերյալ, և շփման կոնկրետ իրավիճակը, և ազգային սովորույթներն ու բարքերը: ...Ողջունելու, որպիսությունը հարցնելու, շնորհակալություն հայտնելու, ներողություն խնդրելու, շնորհավորելու և մաղթանքներ ասելու բոլոր ձևերի միակ նպատակը «շոյելն» է:

- Ողջույն, ինչպե՞ս են գործերդ:
- Ամեն ինչ կարգին է: Իսկ քո՞ մոտ:
- Ինձ մոտ էլ ոչինչ: Դե, հաջո՞ղ:
- Հաջո՞ղ – ահա և փոխանակեցինք «շոյանքները»:

Բանն այն է, որ խոսքային վարվելակարգը իրականացվում է անմիջական շփման իրավիճակում, երբ «այստեղ» (հանդիպման կետում) և «հիմա» (հանդիպման պահին) «ես» և «դու» բացեփաց փոխանակում ենք «շոյանքները»¹:

Խոսքային վարվելակարգի կարծրատիպային բանաձևերը, որ նախ և առաջ բարյացակամության, զրուցակցի նկատմամբ բարեհաճ վերաբերմունքի նշաններ են, կրում են վառ արտահայտված ազգային-մշակութային յուրահատկություններ: Ինչպես նշում է Ն.Ի. Ֆորմանովսկայան, «խոսքային վարվելակարգի ազգային յուրահատկությունը յուրաքանչյուր երկրում չափազանց վառ է, քանի որ լեզվի անկրկնելի առանձնահատկություններին գումարվում են ծեսերի, սովորույթների, վարքագծում ընդունված և չընդունված ամեն ինչի, սոցիալական վարվելակարգում թույլատրվածի և արգելվածի առանձնահատկությունները: Երբեմն ամենաանսպասելի կերպով են արտահայտվում խոսողների խոսքային վարքի ազգային-մշակութային առանձնահատկությունները»²: Կովկասյան ժողովուրդների մոտ, օրինակ, գոյություն ունեն հստակորեն տարբերակ-

¹ Н. И. Формановская, Речевой этикет и культура общения, М., 1989, էջ 47-48, 52.

² Նույն տեղում, էջ 152:

ված ողջույնի, հրաժեշտի, կարեկցանքի, դիմումի և այլնի ձևեր, որոնք ծառայում են բարյացակամություն, հարգանք և կարեկցանք արտահայտելու, դիմելու համար: Դրանցից մի մասը որոշ չափով տարբերվում է ռուսերենի համապատասխան խոսքային բանաձևերից³:

Սովորաբար առաջին հարցը, որ մարդիկ տալիս են միմյանց ողջունելուց հետո, լինում է «Գործերդ ինչպե՞ս են (ո՞նց են)», «Ինչպե՞ս եք»: Կարծես կարծրատիպային հարցեր են, որ պահանջում են նույնպիսի կարծրատիպային պատասխաններ: Մակայն, ինչպես վկայում է միջմշակութային հաղորդակցման փորձը, արդեն այդ՝ խոսքային փոխգործունեության սկզբնական փուլում հաճախ առաջանում են լուրջ խնդիրներ, մշակութային բախումներ: Դրանցից խուսափելու կամ առնվազն դրանք նվազագույնին հասցնելու համար անհրաժեշտ է իմանալ, թե տարբեր մշակույթներում ինչպես է ընդունված պատասխանել նման դեպքերում: Այսպես, անգլերենը, «համաձայն մշակույթի պահանջներին, ազգային բնավորությանն ու հոգեկերտվածքին, ընդունում է գործնականում միայն մեկ պատասխան՝ «*Fine, thank you* [Շնորհակալություն, լավ]»՝ «անգամ եթե խոսողն անհուսորեն դժբախտ է կամ մահամերձ: *How are you?*»-ն շփման դատարկ ձև է, որը չի ենթադրում իրական հետաքրքրություն գրուցակցի անձի նկատմամբ, դա ընդամենը շփման հրավերի ձևական ընդունումն է»⁴: Նման ոչինչ չնշանակող հարցերի ու պատասխանների ձևական փոխանակումից հետո անգլիացիներն անմիջապես անցնում են բուն գրույցին: Անգլերենի այս պատասխաններում «սեփական գործերից գրուցակցին հեռու պահելու, սեփական խընդիրներով նրան չծանրաբեռնելու, անձնական կյանքի ու սեփական խնդիրների մասին չտարածվելու ձգտումն է: Ուստի *fine, thank you*՝ անգամ մահվան մահճում»⁵: Նույնն է ամերիկյան մշակույթում, որում, վերոնշյալից գատ, չափազանց կարևոր է համարվում հաջողակության գաղափարը, հետևաբար ցանկացած իրավիճակում ամերիկացիների շուրթերից չենք լսի որևէ այլ պատասխան, բացի «*Fine*» կամ «*OK*»-ից: Ամերիկացին պետք է լինի (ավելի ճիշտ՝ ցույց տա), որ

³ Տե՛ս *Р.Б. Сабаткоев*, Речевой этикет как важное средство воспитания культуры общения // *Материалы IX Конгресса МАПРЯЛ, Братислава. Доклады и сообщения российских ученых*, М., 1999, էջ 472:

⁴ *С. Г. Тер-Минасова*, Язык и межкультурная коммуникация, М., 2008, էջ 227.

⁵ *С. Г. Тер-Минасова*, Война и мир языков и культур, М., 2008, էջ 171.

հաջողակ է, խնդիրներ չունի, կյանքից գոհ է:

Միանգամայն այլ խոսքային վարվելակերպ են դրսևորում նման իրավիճակում ռուսները, ինչը պայմանավորված է նրանց ազգային բնավորությամբ, հոգեկերտվածքով: «Ռուսական մշակույթում հակառակն է. եթե մարդը հետաքրքրվում է, ինչպե՞ս «չպատմես գործերիդ մասին...»⁶: Շփման ընթացքում ամենատարածված հարցին «Ինչպե՞ս եք», որպես կանոն, ռուսը «սկսում է շարադրել հանգամանալի, հաճախ ծավալուն պատասխան՝ նկարագրելով իր առողջությունը, ընտանեկան հանգամանքները, հաջողություններն ու տհաճություններն աշխատավայրում...»⁷: Ռուսը, ինչպես կատակով ասում են անգլիացիները, «սկսում է պատմել, որ նրա կինը հիվանդացել է, իսկ անպիտան տղան սկսել է վատ սովորել»⁸. Ինչպես արդարացիորեն նշում է Ս. Գ. Տեր-Մինասովան, «ռուսական մշակույթում ընդունված է տալ «ազնիվ» պատասխան՝ նկարագրելով իրական վիճակը... Չգիտես ինչու տարածված են բողոք-պատասխանները՝ առողջությունից, դեկավարությունից, ընտանեկան հանգամանքներից: Ի պատասխան *ինչպե՞ս եք* ձևական առօրեական հարցին Ռուսաստանում կարելի է լսել տխուր ավարտուն վիպակներ.

Գլուխս պայթում է, տառապում եմ արյան ճնշումից, Կոլկան վատ է սովորում, չգիտեմ ինչ անեմ, դասատուները բողոքում են:

Սա ի՞նչ կյանք է: Առավոտից գիշեր աշխատում եմ, մարդու երես չեմ տեսնում:

Մի կերպ քարշ ենք գալիս:

Ոչինչ, բայց մայրս անդադար հիվանդ է, հայրս էլ իրեն լավ չի զգում:

Վերջին ժամանակներս սեփական կյանքը «փնտվելու» միտումն այնքան է ուժեղացել, որ «*Գերագանց*», «*Բոլորից լավ*» և նման կայտառ լավատեսական պատասխաններն ընկալվում են զարմանքով և հաճախ անվստահությամբ՝ որպես հեզմանք կամ հակիմաստություն...»⁹:

Կան նաև այլ պատճառներ, թե ինչու ռուսները «*Ինչպե՞ս եք*» հարցին չեն պատասխանում «*Լավ*» կամ առավել ևս «*Շատ լավ*» և այլն: Ս.Գ. Տեր-Մինասովան այդ կապակցությամբ գրում է. «...Գլուխ

⁶ Նույն տեղում:

⁷ Ս. Գ. Թեր-Մինասովա, Язык и межкультурная коммуникация, էջ 227.

⁸ Ս. Գ. Կարա-Մурза, Манипуляция сознанием, М., 2001, էջ 18.

⁹ Ս. Գ. Թեր-Մինասովա, Война и мир языков и культур, էջ 171.

գովել, թե «*շատ լավ եմ*», պետք չէ. կարելի է հարուցել նախանձ, կարող են աչքով տալ, և հետո մարդկայնորեն սխալ է՝ իսկ եթե զրուցակցի կյանքում ամեն բան վա՞տ է: Գերադասելի է մի փոքր մոայլ գույներ ավելացնել ու կարեկցանք հարուցել¹⁰»: Հմմտ. այս կապակցությամբ հայտնի ռուս հասարակական գործիչ Իրինա Խակամադայի հարցազրույցից մի հատված, որը նա տվել է «Կոմսոմոլսկայա պրավդա» թերթի (2009 թ., 5. 11) լրագրողին.

Խակամադա. ...երբ ձեզ հարցնում են, ինչպե՞ս եք, պատասխանեք, թե ամեն ինչ վատ է: Թեպետ իրականում հնարավոր է, որ ամեն ինչ ձեր կյանքում հրաշալի է: Պետք չէ ի ցույց դնել սեփական հաջողությունները: Դա շատերին գրգռում է:

Լրագրող. Իսկ ես կարդացել եմ այլ հոգեբանական մեթոդներ, համաձայն որոնց, հակառակը, խորհուրդ է տրվում ասել, որ ձեզ մոտ ամեն ինչ գերազանց է:

Խակամադա. Դրանք ամերիկյան սկզբունքներ են, Ռուսաստանում դրանք չեն աշխատում: Մեր մարդիկ նախանձ են, հաջողությունը իրար չեն ներում:

Ռուսների մոտ հանդիպում է նաև միջինացված պատասխան՝ «*Ничего*», որը նշանակում է «ո՛չ լավ, ո՛չ վատ»: Բայց եթե խորանք նման պատասխանի մեջ, արդյո՞ք դա չի նշանակում, որ առհասարակ ոչինչ չկա, ոչինչ տեղի չի ունենում: Ահա թե ինչ է գրում Ն. Ի. Ֆորմանովսկայան ռուսական մշակույթում «*Как дела?*» հարցի մեկնաբանության կապակցությամբ. «Խոսքային վարվելակարգում «շոյելու» սոցիալական էությունը չտեսնելը կնշանակի սխալ մեկնաբանել հանդիպած ծանոթի *Как дела? Как здоровье?* հարցը: Չէ՞ որ այդ դեպքում ոչ ոք չի ակնկալում ի պատասխան լսել գործերի ու առողջության վիճակի մանրամասն շարադրանքը»¹¹: «Մինչդեռ, – շարունակում է հեղինակը, – նման մեղադրանքներ են հնչում. եթե չի ցանկանում լսել մանրամասներ առողջությանս մասին, հապա ինչու՞ է հարցնում: Դա վիրավորում է և Ե. Եվտուշենկոյին: Ահա մի հատված նրա «Քաղաքականությունը բոլորի արտոնությունն է» հոդվածից. «Որքա՞ն ժամանակ ենք մենք կորցնում հիմար ժամանակի վրա, որը լոկ մարդկային շփման պատրանք է ստեղծում: Փորձեք ձևական «Ինչպե՞ս եք» հարցին լուրջ պատասխան տալ, պատ-

¹⁰ Նույն տեղում:

¹¹ *Н. И. Формановская*, նշվ. աշխ., էջ 53:

մել, թե ինչպես եք անքուն գիշերներ անցկացնում, ինչպիսի բար-
դություններ կան ընտանիքում, ինչպես եք կորցրել հավատը ձեր և
կյանքի նկատմամբ, և ձեր գրուցակիցը ձեզնից, կարծես գծից, սար-
սափից կընկրկի»¹².

Ռուսների ու օտարերկրացիների, հատկապես անգլալեզու
մշակույթների կրողների միջև հաճախ մշակութային բախումներ են
առաջանում գրուցակցի գործերին վերաբերող հարցի տարբեր պա-
տասխանների հետ կապված: Ս.Գ. Տեր-Մինասովայի խոսքով՝
«օտարերկրացիները տարակուսում են, թե ինչու են ռուսները ծա-
վալուն պատասխաններ տալիս, ռուսները վիրավորվում են օտար-
երկրացիների քամահրանքից»¹³: Ստորև միջմշակութային նման
բախման օրինակ. «Մոսկովյան «Մովբեմեննիկ» թատրոնի հանրա-
հայտ ռեժիսոր Գ. Վոլչեկը պատմում էր, որ Ամերիկայում գտնվելիս
յուրահատուկ փորձ է անցկացրել: «*How are you?*» հարցին անմի-
ջապես վրա է բերել՝ «Ամուսինս ինքնասպան է եղել»: Ի պատաս-
խան լսել է ընդունված «Շատ ուրախ եմ» պատասխանը: Այստեղ
կարևոր է ոչ այնքան պատմության հավաստիությունը, որքան վի-
րավորանքը արտասահմանում բազմիցս ճամփորդած, կիրթ ու
կարդացած հանրահայտ մարդու, որը, այդուհանդերձ, իրավիճակն
ընկալում է համաձայն ռուսական ավանդույթների յուրահատկու-
թյունների»¹⁴:

Բերենք մշակութային բախման ևս մեկ օրինակ, որի մասին
պատմում է «Ռուսական այլումինի» ընկերությունում աշխատող մի
կին. «Վերջերս ես գրուցում էի իմ նոր գործընկերներից մեկի, երի-
տասարդ մի ռուս կնոջ հետ, որի ղեկավարը ավստրալիացի է: Աշ-
խատակցուհին գանգատվում էր. «Նա ամեն օր ինձ հարցնում է,
ինչպես են գործերս, և երևակայությունս այլևս չի հերիքում ամեն
անգամ նոր պատասխան տալու»: Ս.Գ. Տեր-Մինասովան այս կերպ
է մեկնաբանում. «Ավստրալիացի ղեկավարը, տալով սովորական
հարց-ոգջույնը, ամենայն հավանականությամբ, չէր էլ պատրաստ-
վում լսել իր ենթակայի խնդիրները»¹⁵.

Վերլուծվող հարցին պատասխանելիս ռուսներին մոտ վար-

¹² Նույն տեղում:

¹³ *С. Г. Тер-Минасова, Язык и межкультурная коммуникация*, էջ 227.

¹⁴ *А. В. Павловская, Как иметь дело с русскими. Путеводитель по России для деловых людей*,
Москва, 2003, էջ 19-20.

¹⁵ *С. Г. Тер-Минасова, Война и мир языков и культур*, էջ 171-172.

քաղիծ են ցուցաբերում չեխերը: Որպես օրինակ բերենք Կ. Չապեկի ակնարկների գրքից մի հատված՝ դրա հերոսների խոսքային վարքագծի Ն.Ի. Ֆորմանովսկայայի մեկնաբանությամբ:

- Բարով տեսանք, ո՞նց եք:
- Շատ վատ, ոչ մի լավ բան չկա:
- Էլ մի ասեք: Ի՞նչ է եղել:
- Է՛հ, գիտեք, դարդերս շատ են...
- Ախր դուք ի՞նչ գիտեք դարդն ինչ է: Երա՛նի ձեր չափ դարդ ունենայի:
- Դե, սիրելիս, իմ մաշկի մեջ որ մտնեիք, կհասկանայիք ինչն ինչոց է... – Իսկ ձեր գործերն ինչպե՞ս են:
- Ի՞նչ ասեմ, այնքան էլ լավ չեն:
- Իսկ առողջությու՞նը:
- Ոչինչ: Տա՞նն ինչ կա:
- Ոչինչ, ճկրում ենք:
- Դե լավ, բարով մնաք:
- Հարգանքներիս հավաստիքը:

«Տպավորություն չի՞ ստեղծվում արդյոք, – գրում է հետազոտողը, – թե գրուցակիցների գործերը լավ չեն ընթանում: Սակայն, շարադրելով նման երկխոսությունը, Կ. Չապեկը ասում է, որ եթե ընթերցողը հասկանա, թե իրար հանդիպող մարդկանց մոտ ամեն ինչ այդքան էլ լավ չէ և որ առողջությունն էն չէ, ապա նա կսխալվի: Պարզապես չեխը մեկին հանդիպելիս ըստ ընդունված կարգի, սովորության հակված չէ ասելու, որ իր կյանքում ամեն ինչ լավ է ընթանում, նա ավելի շուտ նախընտրում է դժգոհել: Սակայն նա դժգոհում է առույգ ձայնով՝ կարծես թե գլուխ է գովում, որ հոգսեր ունի, հպարտանում է իր դժվարություններով և տխրելու շատ առիթներով, քանի որ նրա ընկալմամբ առանց դժվարությունների կարող է ապրել միայն անբան մարդը: Այնինչ լուրջ մարդու գլխում հոգսեր են միայն: Իսկ եթե մտերիմը «Ինչպե՞ս են գործերդ» հարցին պատասխանի, որ նրա համար ամեն ինչ լավ է, ապա անմիջապես ադոտ կասկած կառաջացնի. նա ինչ-որ բան է թաքցնում»: Ն. Ի. Ֆորմանովսկայան իրավամբ ամփոփում է. «Ահա՛ որքան հետաքրքիր են խոսքային վարվելակարգի գործածության ազգային առանձնահատկությունները»¹⁶:

¹⁶ Н. И. Формановская, *նշվ. աշխ.*, էջ 153:

Աղիգները գործերի մասին տարբեր ձևերով են հարցնում՝ կախված տարվա եղանակից: Աշնանն, օրինակ, հարցնում են. «Յուդո՞ւտ է արդյոք անասունը», «Լա՞վ էք աշունն անցկացնում», գարնանը. «Հաջո՞ղ էք գարունը դիմավորում», իսկ ձմռանը. «Ինչպե՞ս էք ձմեռն անցկացնում»¹⁷: Եթե ռուսները հարցնում են. «Ինչպե՞ս է առողջությունդ», ապա հին եգիպտացիները գտնում էին, որ կարճատև հանդիպման ընթացքում ժամանակ չկա, ոչ էլ իմաստ կա առողջությունը մանրամասնորեն նկարագրելու: Նրանք հարցը ստույգ էին դնում. «Ինչպե՞ս էք քրտնում»: Ինչպես կարելի է տեսնել, խոսքային վարվելակարգի ամենաբազմազան կարծրատիպային ձևերը մարդկանց բարքերն են արտացոլում:

Այժմ դիտարկենք, թե ինչպես են հայերը իրենց դրսևորում նման իրավիճակում: Հայերս, թե՛ ազգային բնավորության առանձնահատկություններով և թե՛ ընդհանուր առմամբ կյանքի դժվար պայմաններով պայմանավորված (մանավանդ՝ վերջին տասնամյակներում), սիրում ենք կյանքից դժգոհել, խոսել մեր խնդիրների մասին: Այդ է պատճառը, որ ի պատասխան որպիսության մասին հարցերին (որոնց թվում է այդ իմաստով շատ բնութագրող «Ի՞նչ կա-չկա» հարցը, որը չունի համարժեքներ այլ լեզուներում), սովորաբար հնչում է բողոքների մի ամբողջ շարան. բողոքներ կյանքից, բախտից, փողի բացակայությունից և այլն: Կա մ հնչում է «Ոչինչ» պատասխանը (որի մասին խոսվել է վերը), կա՛մ էլ հաճախ «Կանք, էլի»: Վերջին պատասխանը կարելի է դիտարկել որպես խտացված տեքստ, որով զրուցակցին հակիրճ կերպով հայտնվում է, որ հասցեատերը լոկ իր ֆիզիկական գոյությունն է պահպանում, և որ այս կյանքում իրեն քիչ բան է ուրախացնում: Վերջին տասնամյակներում անգամ որպիսության մասին բուն հարցը ոչ կոռեկտ է համարվում, քանի որ ենթադրվում է, որ հայերի մեծ մասն ապրում է իրար նման վատ և տխուր: Այդ է պատճառը, որ հաճախ հնչող պատասխաններից է «Բոլորի պես»-ը, որը հասկացվում է «Բոլորի պես վատ»: «Լավ», «Շատ լավ» պատասխաններն այդ հարցին անգամ պարկեշտ չէ և հաճախ ընկալվում է որպես խրոխտանք: Ռ.Ռ. Գրձեյանը մատնանշում է և խոսակցական լեզվում հնարավոր (սակայն, ավելացնենք, գործնականում այսօր բացակայող) «Բողկի պես» պատասխանը, որը նշանակում է «Գերազանց»: Հեղինակի

¹⁷ Տե՛ս նույն տեղում:

խոսքերով, «նման հարանշանակությունը ծագել է, ամենայն հավանականությամբ, «ամուր, տոուզ» հատկանիշի հիման վրա, ինչը գնահատվում է բողկի մեջ որպես նրա լավ որակի նշան»¹⁸: Սակայն, ինչպես ցույց են տալիս կենդանի խոսույթի նպատակաուղղված դիտարկումները, երիտասարդ հայերի խոսքում գերակշռում են լավատեսական, հակիրճ պատասխանները, որոնք համապատասխանում են ռուսերեն «Լավ», «Շատ լավ», ավելի ստույգ՝ «Fine», «OK» ձևերին, և դա վկայում է մշակույթների ինտեգրման, և առաջին հերթին՝ ամերիկանացման մասին: Հարկ է ավելացնել, որ վերջերս մեր երկրում տեղի ունեցած շրջադարձային իրադարձություններով պայմանավորված, այսօր ավելի շատ են հնչում լավատեսական պատասխանները:

Այսպիսով, ինչպես ցույց տվեց քննությունը, հաղորդակցման գործընթացի սկզբնական փուլի անգամ այդպիսի, առաջին հայացքից կարծես թե կարծրատիպային հաղորդակցման բանաձևը, որը միտված է անհակամարտ, խաղաղ շփման հիմք ստեղծելուն, ինչպիսին է «Ինչպե՞ս են գործերը» հարցը, կարող է տարակերպ մեկնաբանություններ ունենալ հաղորդակիցների կողմից՝ պայմանավորված բազմաթիվ գործաբանական գործոններով (տարիքային և այլ հանրամշակութային գործոններով, այլ մշակույթների ազդեցությամբ և այլն) ինչպես մեկ լեզվամշակույթի սահմաններում, այնպես էլ տարբեր մշակույթներում (կախված ընդունված հանրամշակութային նորմերից):

Л.Г. Брутян. “Как дела?”: речевой акт осведомления о делах в контексте межкультурной коммуникации. В статье анализируется один из типов речевого акта, а именно, речевой акт осведомления о делах в контексте межкультурной коммуникации. Показывается, что вопрос “Как дела?” может иметь разные интерпретации как в рамках одной, так и, тем более, в разных культурах, что важно знать во избежание межкультурного непонимания и даже конфликтов.

Lilit G. Brutian. “How are you?”: the speech act of inquiries about affairs in the context of intercultural communication. In the paper, one of the types of speech acts, namely, the speech act of inquiries about affairs is analysed in the context of intercultural communication. It is shown that the question “How are you?” can have different interpretations within one and the same culture, as well as in different cultures, which is necessary to know to avoid intercultural misunderstanding and even conflicts.

¹⁸ *Р.Р. Грдзелян, Слово в ореоле смысла, Ереван, 2007, էջ 78.*